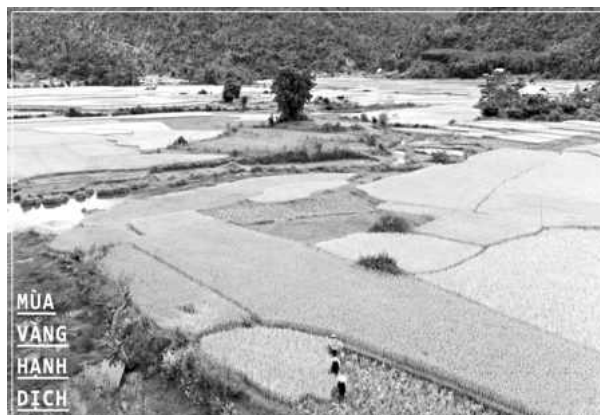

THỰC TRẠNG PHÁT TRIỂN DU LỊCH MIỀN TÂY NGHỆ AN

■ TS. Hồ Thị Hiền, ThS. Lê Thị Mỹ Tâm
Trường Đại học Kinh tế Nghệ An

Miền Tây tỉnh Nghệ An bao gồm 11 huyện miền núi, trong đó 5 huyện vùng cao là Kỳ Sơn, Tương Dương, Con Cuông, Quế Phong, Quỳnh Châu và có 6 huyện miền núi là Quỳnh Hợp, Nghĩa Đàn, Thị xã Thái Hòa, Tân Kỳ, Anh Sơn, Thanh Chương, với diện tích gần 1,4 triệu ha, chiếm 84% diện tích toàn tỉnh. Các huyện miền Tây Nghệ An giàu tiềm năng và có nhiều thế mạnh để phát triển ngành du lịch sinh thái, du lịch cộng đồng và hoạt động trải nghiệm. Tuy nhiên trong nhiều năm, qua du lịch miền Tây xứ Nghệ vẫn chưa phát triển tương xứng với các thế mạnh vốn có mình. Bài viết thông qua phân tích và đánh giá thực trạng phát triển du lịch miền Tây tỉnh nghệ An giai đoạn 2015-2019 nhằm đề xuất một số giải pháp mang tính đột phá và sáng tạo thúc đẩy mạnh mẽ sự phát triển của du lịch miền Tây Nghệ An những năm tiếp theo.

Một số cảnh đẹp miền Tây Nghệ An:

1. Đặt vấn đề

Nghệ An được biết đến là nơi sở hữu nguồn tài nguyên phong phú, đa dạng và những điều kiện cần thiết để có thể đầu tư khai thác, phát triển du lịch. Ngoài tiềm năng du lịch biển đảo thì Nghệ An còn có thể một trữ lượng lớn tài nguyên để phát triển du lịch ở miền Tây Nghệ An. Miền Tây Nghệ An sở hữu Vườn Quốc gia Pù Mát và hai khu bảo tồn thiên nhiên quốc gia Pù Huống và Pù Hoạt vừa được UNESCO công nhận là khu dự trữ sinh quyển thế giới. Nơi đây có hệ động, thực vật thiên nhiên phong phú vẫn còn giữ được những vẻ nguyên sinh và hoang sơ đồng thời có nhiều thác nước, hang động, suối nước nóng... phù hợp để phát triển du lịch sinh thái, du lịch cộng đồng, trải nghiệm.

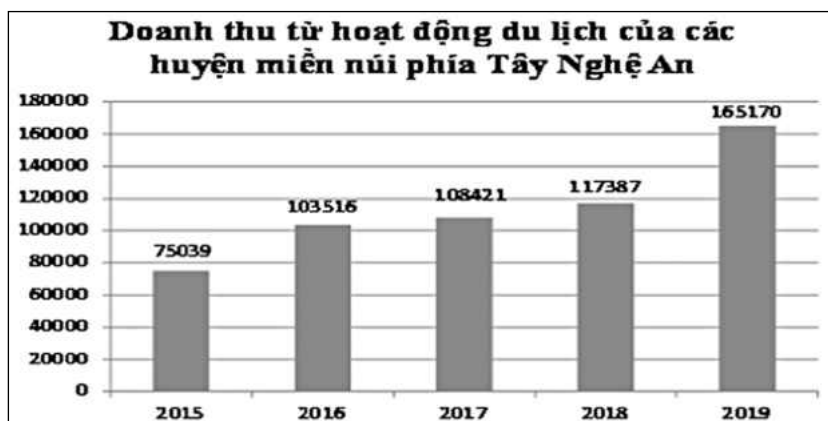
Trong thời gian qua, du lịch miền Tây xứ Nghệ đã bước đầu hình thành đưa vào khai thác. Tuy nhiên nhìn chung, công tác phát triển

du lịch miền Tây xứ Nghệ còn sơ khai, đang trên bước chuẩn bị, vẫn còn rất nhiều tiềm năng chưa khai thác. Lượng du khách hàng năm đến miền Tây vẫn còn khiêm tốn so với tiềm năng, vì vậy tốc độ tăng trưởng về du lịch chậm, chưa tạo được bước chuyển trong chuyển dịch cơ cấu kinh tế của vùng. Cơ sở hạ tầng và các dịch vụ du lịch còn quá yếu và thiếu, nhất là đường giao thông còn rất khó khăn. Do đó, bài viết tập trung nghiên cứu thực trạng phát triển du lịch miền Tây Nghệ An giai đoạn 2015-2019, từ đó đề xuất một số giải pháp phát triển ngành du lịch của tỉnh trong thời gian tới.

2. Thực trạng phát triển du lịch miền Tây Nghệ An giai đoạn 2015-2019

2.1. Doanh thu từ hoạt động du lịch

Doanh thu từ hoạt động du lịch của các huyện miền núi phía Tây Nghệ An giai đoạn năm 2015-2019 được thể hiện qua đồ thị:

(Nguồn: Sở Du lịch Nghệ An)

Theo số liệu của phòng nghiệp vụ Sở Du lịch Nghệ An, doanh thu từ các dịch vụ du lịch của các huyện miền Tây Nghệ An năm 2015 đạt 75.039 triệu đồng, năm 2016 đạt 103.516 triệu đồng, tới năm 2019 đạt 165.170 triệu đồng. Các năm 2015 tới 2019 liên tục tăng năm 2016 tăng 37,95% so với năm 2015. Năm 2016 tăng mạnh kể từ giai đoạn năm 2011-2015, do ảnh hưởng ô nhiễm môi trường biển miền Trung năm 2016 nên lượng khách du lịch có xu hướng gia tăng tham quan miền Tây xứ Nghệ. Năm 2017 tăng 4,74% so với năm 2016, năm 2018 tăng 8,27% so với năm 2017. Đặc biệt, năm 2019

doanh thu từ hoạt động du lịch tăng mạnh, đạt 40,7% so với năm 2018.

2.2. Gia tăng quy mô cơ cấu khách du lịch

Số lượng khách du lịch tới miền Tây Nghệ An trong thời gian qua có sự gia tăng nhanh, theo số liệu của phòng Nghiệp vụ du lịch, Sở Du lịch Nghệ An thì năm 2015 có khoảng 322.772 lượt và năm 2019, tăng lên 535.000 lượt khách. Đặc biệt, 2 năm 2016 và 2019 lượt khách đến thăm quan du lịch miền Tây Nghệ An tăng nhanh. Tuy nhiên, nhìn chung lượt khách ghé thăm vẫn còn hạn chế so với tiềm năng của các huyện miền Tây Nghệ An, lượng khách tăng với tốc độ tương đối chậm và chưa đồng đều.

Bảng 1. Tổng lượng khách du lịch và tỷ trọng cơ cấu khách du lịch đến với miền Tây Nghệ An giai đoạn 2015-2019

Năm	Tổng lượng khách du lịch		Khách quốc tế		Khách trong nước	
	Lượt khách (Người)	Cơ cấu (%)	Lượt khách (Người)	Cơ cấu (%)	Lượt khách (Người)	Cơ cấu (%)
2015	322.772	100	14.723	4,56	308.049	95,44
2016	380.878	100	21.833	5,73	359.045	94,27
2017	401.998	100	21.200	5,27	380.798	94,73
2018	413.336	100	21.756	5,26	391.580	94,74
2019	535	100	22.010	4,11	512.990	95,89

(Nguồn: Thống kê Sở Du lịch tỉnh Nghệ An)

Cơ cấu khách du lịch được phân chia thành khách quốc tế và khách trong nước. Nguồn khách chủ yếu tới các địa điểm du lịch ở miền Tây Nghệ An trên 94% là khách trong nước. Năm 2015, khách trong nước chiếm 95,44%, trong khi khách quốc tế chỉ chiếm có 4,56%. Năm 2019, con số tương ứng lần lượt là 95,89% và 4,11%. Con số đó chứng tỏ rằng, mặc dù có rất nhiều địa điểm du lịch, nhưng công tác quảng bá hình ảnh du lịch địa phương vẫn còn rất hạn chế, chủ yếu quy mô trong tỉnh, các du khách ngoại tỉnh, khách quốc tế còn ít biết tới du lịch miền Tây Nghệ An. Rõ ràng, có sự chuyển biến tích cực về doanh thu từ hoạt động du lịch miền Tây Nghệ

An nhưng con số đó còn quá chậm và chưa tương xứng với tiềm năng của địa phương. Đặc biệt lượng khách quốc tế tới với địa phương còn hạn chế.

2.3. Cơ sở lưu trú, ăn uống

Cơ sở lưu trú du lịch cộng đồng đã đưa vào khai thác với kiến trúc nhà ở độc đáo của người Thái, thỏa mãn nhu cầu tham quan và khám phá của khách du lịch. Các địa điểm du lịch đã được khai thác phát triển du lịch cộng đồng như Bản Nưa, Bản Yên Thành, Bản Làng Xiêng, Bản Khe Rạn...

Bảng 2. Cơ sở lưu trú các huyện miền Tây Nghệ An năm 2019

TT	Các huyện	Cơ sở lưu trú	Số phòng	Số giường
1	Con Cuông	10	253	447
2	Nghĩa Đàn	11	126	173
3	Thanh Chương	18	120	255
4	Anh Sơn	22	219	294
5	Tương Dương	11	153	266
6	Kỳ Sơn	4	81	144
7	Quế Phong	8	111	193
8	Quỳ Châu	5	79	42
9	Quỳ Hợp	24	283	414
10	Tân Kỳ	17	243	390
11	Thị xã Thái Hòa	13	231	434
Tổng		143	1.899	3.052

(Nguồn: Trung tâm Xúc tiến Du lịch Nghệ An)

Theo số liệu từ Trung tâm Xúc tiến Du lịch Nghệ An, tính đến ngày 31/12/2019, tại các huyện miền Tây Nghệ An có tổng 143 cơ sở lưu trú, 1.899 phòng và 3.052 giường, trong đó có khách sạn Mường Thanh Con Cuông đạt chất lượng 4 sao, có 5 đơn vị đạt sao, còn lại là đạt tiêu chuẩn và hình thức kinh doanh chủ yếu là hộ kinh doanh cá thể. Về cơ bản, số lượng và chất lượng các cơ sở lưu trú đã đáp ứng một phần nhu cầu phục vụ lượng khách du lịch tới miền Tây Nghệ An với nhiều hình thức lưu trú khác nhau như nhà nghỉ, khách sạn, homestay, nhà sàn... với nhiều mức giá tương xứng. Mặc dù còn nhiều khó khăn và chất lượng các cơ sở lưu trú vẫn còn hạn chế và đang trên đà từng bước được khắc phục, cải thiện trong tương lai.

2.4. Nguồn nhân lực du lịch địa phương

Miền Tây Nghệ An là vùng đông dân số, nguồn lao động dồi dào, trong đó phục vụ trong lĩnh vực khách du lịch. Tính đến tháng 10/2019, đội ngũ công nhân viên phục vụ du lịch tại các huyện miền Tây Nghệ An có 594 người, chủ yếu là làm ở các nhà nghỉ, cơ quan, nhà hàng.

Bảng 3: Tổng lao động tại cơ sở lưu trú các huyện miền Tây Nghệ An năm 2019

STT	Các huyện	Số lao động phục vụ du lịch (Người)
1	Con Cuông	127
2	Nghĩa Đàn	41
3	Thanh Chương	32
4	Anh Sơn	36
5	Tương Dương	35
6	Kỳ Sơn	14
7	Quế Phong	22
8	Quỳ Châu	14
9	Quỳ Hợp	110
10	Tân Kỳ	73
11	Thị xã Thái Hòa	90
Tổng lao động		594

(Nguồn: Trung tâm Xúc tiến Du lịch Nghệ An cập nhật đến tháng 10/2019)

Chất lượng nguồn nhân lực cho du lịch ở miền Tây Nghệ An trong thời gian qua đã có những biến chuyển tích cực thông qua các hoạt động nâng cao chất lượng

nguồn lao động. Huyện Quế Phong đã tổ chức các lớp dạy ngắn hạn để đào tạo nhân lực, tuyên truyền hiểu biết cho người dân. Tại huyện Con Cuông, công tác đào tạo nhân lực cả về số lượng và chất lượng được tiến hành trong khuôn khổ dự án “Phát triển du lịch sinh thái vào cộng đồng tại vùng đệm Vườn Quốc Gia Pù Mát” do Ban quản lý Vườn Quốc Gia Pù Mát chủ trì và được tài trợ bởi Unesco Việt Nam. Thành phần tham gia gồm những người là cán bộ nông cốt và những người đứng đầu tham gia du lịch tại các thôn, xã.

Tuy nhiên, lực lượng lao động trực tiếp trong ngành du lịch hầu hết chưa được qua đào tạo về nghiệp vụ du lịch. Do vậy, chất lượng phục vụ khách du lịch chưa đáp ứng được nhu cầu. Hầu hết là lao động phổ thông chưa có thói quen và tác phong nghề nghiệp, trình độ ngoại ngữ còn hạn chế.

2.5. Vốn đầu tư

Các huyện miền Tây Nghệ An cần tiếp tục khai thác có hiệu quả các mô hình du lịch cộng đồng tại huyện Con Cuông, Tân Kỳ theo hướng phát triển thêm các hình thức du lịch trải nghiệm, phát huy tốt bản sắc văn hóa bản địa; nghiên cứu xây dựng một số mô hình du lịch cộng đồng tại huyện Quỳnh Châu, Quế Phong và xúc tiến khảo sát xây dựng sản phẩm du lịch mạo hiểm chinh phục đỉnh Puxailaileng ở huyện Kỳ Sơn; phối hợp triển khai Dự án GEF tại huyện Con Cuông và Tương Dương để từng bước hình thành quần thể du lịch sinh thái - cộng đồng tuyến Quốc lộ 7; tiếp tục phát triển các mô hình du lịch gắn với nông nghiệp tại Nghĩa Đàn, Thị xã Thái Hòa, Thanh Chương, Quỳnh Hợp trên tuyến đường Hồ Chí Minh... Nguồn vốn đầu tư cho phát triển cơ sở hạ tầng như đường sá, phương tiện giao thông, hệ thống điện nước còn hạn chế phân tán dẫn tới cơ sở hạ tầng kỹ thuật còn chưa đáp ứng được với nhu cầu khách du lịch.

Các giải pháp phát triển du lịch miền Tây Nghệ An những năm tới

3.1. Nâng cao chất lượng nguồn nhân lực

Việc đào tạo và nâng cao nhận thức được xem là một yếu tố then chốt để cải thiện chất lượng dịch vụ, nâng cao hiệu quả quản lý và hoạt động kinh doanh của các tổ chức đơn vị có liên quan. Đối với từng đối tượng, cần xây dựng những chương trình đào tạo phù hợp thông qua việc điều tra, đánh giá nhu cầu đào tạo tại địa phương. Cần tạo ra nguồn nhân lực chất lượng, chuyên nghiệp thể hiện qua phong cách phục vụ trong tất cả các lĩnh vực từ phục vụ trong các khách sạn, nhà nghỉ, đến các bộ phận lễ hành, vận chuyển khách...

Cần xây dựng một đội ngũ hướng dẫn viên du lịch thực sự chuyên nghiệp, am hiểu về các địa danh du lịch, các di tích lịch sử và các sản phẩm du lịch hiện có ở miền Tây Nghệ An, thông thạo tiếng nước ngoài, giao tiếp tốt và nhiệt tình với công việc để giới thiệu được các tiềm năng của tỉnh nhà với du khách và các nhà đầu tư.

Tổ chức các lớp tập huấn, đào tạo nghiệp vụ du lịch (hướng dẫn khách, kỹ năng đón tiếp, bán hàng lưu niệm, giao tiếp, ngoại ngữ...) cho đội ngũ cán bộ quản lý, nhân viên hoạt động kinh doanh du lịch, bồi dưỡng kiến thức cho các cơ sở kinh doanh du lịch, lưu trú, nhà nghỉ cộng đồng, đảm bảo nguồn nhân lực đáp ứng nhu cầu phát triển hoạt động du lịch trong vùng.

3.2. Huy động vốn đầu tư cho hoạt động phát triển du lịch địa phương từ nhiều nguồn khác nhau

Trong thời gian tới, cần phải huy động tối đa các

Các huyện miền Tây Nghệ An cần khai thác có hiệu quả các mô hình du lịch cộng đồng

nguồn vốn để giải quyết nhu cầu đầu tư cho cơ sở hạ tầng, các dịch vụ du lịch và bảo vệ tài nguyên và môi trường du lịch. Cần tạo điều kiện thúc đẩy các hoạt động kinh doanh và có các biện pháp nuôi dưỡng nguồn thu để tăng thu ngân sách trên địa bàn. Bên cạnh đó, để đẩy mạnh việc thu hút và sử dụng hiệu quả nguồn vốn ngân sách cho hoạt động đầu tư phát triển du lịch, cần: Quản lý việc sử dụng vốn đầu tư đúng mục đích theo dự án thông qua đấu thầu; Tăng cường công tác quản lý đầu tư, quản lý xây dựng để tránh thất thoát, lãng phí, nhất là trong khâu xây dựng cơ bản; Lồng ghép có hiệu quả các chương trình, dự án đang triển khai trên địa bàn để nâng cao hiệu quả sử dụng vốn đầu tư; Phân bổ vốn hợp lý đảm bảo cân đối tỉ lệ chi ngân sách hợp lý cho đầu tư phát triển các lĩnh vực du lịch và tăng cường đầu tư ngân sách cho phát triển du lịch qua mỗi năm.

Huy động từ nguồn ngân sách nhà nước: Tỉnh Nghệ An và các bộ ngành liên quan cần cân đối để nguồn vốn đầu tư từ ngân sách nhà nước tạo điều kiện cho miền Tây Nghệ An phát triển du lịch. Đồng thời tăng cường sử dụng tín dụng đầu tư phát triển của nhà nước, thực hiện theo Nghị định 106 về tín dụng đầu tư phát triển của nhà nước, khuyến khích đầu tư tạo điều kiện phát triển du lịch, xóa đói giảm nghèo. Khuyến khích đầu tư tư nhân và nước ngoài.

3.3. Đẩy mạnh công tác tuyên truyền quảng bá hình ảnh, xúc tiến du lịch

Mục tiêu của giải pháp là đầu tư cho công tác xúc tiến quảng bá du lịch để tạo ra hình ảnh mới về tiềm năng du lịch và các chính sách của địa phương đối với khách du lịch và các nhà đầu tư.

Về thị trường khách du lịch: Trong thời gian tới, vẫn xác định thị trường khách du lịch nội địa là thị trường tiềm năng đối với khách quốc tế, chú trọng khách tại các trung tâm du lịch có nhu

cầu đến tham quan du lịch trên địa bàn như Hà Nội, Huế, Đà Nẵng và số khách du lịch là chuyên gia, nhân viên sứ quán, văn phòng đại diện của các tổ chức quốc tế. Khi cơ sở hạ tầng và cơ sở vật chất kỹ thuật ngành du lịch trên địa bàn được đầu tư đảm bảo chất lượng thì cần đẩy mạnh thị trường khách du lịch tại Lào, Trung Quốc, Nhật Bản, Hồng Kông...

Đưa các hình ảnh về cảnh quan thiên nhiên, khí hậu và con người miền Tây Nghệ An, cung cấp những thông tin chính xác, kịp thời về tiềm năng tự nhiên, nhân văn đến với khách du lịch trong nước và ngoài nước. Đồng thời, nâng cao nhận thức của các cấp, các ngành và nhân dân về phát triển kinh tế du lịch tại miền Tây Nghệ An.

Cần thực hiện bằng việc truyền bá rộng rãi và tạo ấn tượng thông qua các hình ảnh về lợi thế, nét đặc trưng về thiên nhiên, con người, về văn hóa xứ Nghệ, các sản phẩm du lịch hiện có. Công tác tuyên truyền, xúc tiến, quảng bá cần có sự phối hợp giữa các cấp các ngành, tổ chức thường xuyên dưới nhiều hình thức khác nhau nhằm tuyên truyền rộng rãi đến từng khu phố, từng cụm dân cư, các khu thương mại, trung tâm mua sắm và trong các doanh nghiệp.

3.4. Nâng cao chất lượng bộ máy quản lý nhà nước về du lịch

Đào tạo nâng cao trình độ nhân lực cho cán bộ quản lý nhà nước và đội ngũ cán bộ trực tiếp quản lý, điều hành công tác du lịch. Quy hoạch hệ thống du lịch các huyện, thị, thành dựa vào các vùng với sản phẩm du lịch đặc trưng riêng. Quản lý chất lượng sản phẩm, chất lượng du lịch, trong đó tăng cường công tác quản lý nhà nước đối với các doanh nghiệp du lịch, thẩm định xếp hạng các cơ sở lưu trú du lịch, cấp biển hiệu đạt chuẩn du lịch... Tăng cường công tác thanh tra, kiểm tra các điểm, các khu du lịch. Xây dựng cơ sở dữ liệu du lịch về miền Tây Nghệ An.

Hoạt động du lịch miền Tây Nghệ An được định hình khá rõ nét trong giai đoạn 2015-2019, du lịch miền Tây Nghệ An đã đánh dấu bước trưởng thành bằng sự xuất hiện ngày càng đông của dòng khách du lịch... Tuy nhiên, hoạt động du lịch miền Tây Nghệ An hiện nay vẫn chưa tương xứng với tiềm năng sẵn có. Số lượng khách có tăng dần lên, nhưng so với tình hình phát triển chung của tỉnh thì tốc độ tăng còn chậm, đặc biệt là khách quốc tế. Doanh thu từ các dịch vụ du lịch miền Tây Nghệ An cũng chưa khẳng định được sự đóng góp đối với nền kinh tế của tỉnh. Vì vậy, trong thời gian tới, du lịch miền Tây Nghệ An cần tập trung đẩy mạnh huy động vốn đầu tư phát triển du lịch từ nhiều nguồn, dưới nhiều hình thức khác nhau; đầu tư nâng cao năng lực nguồn nhân lực phục vụ trong ngành du lịch, từ nâng cao trình độ của đội ngũ quản lý cho đến bồi dưỡng tay nghề cho đội ngũ lao động trực tiếp; đầu tư phát triển sản phẩm du lịch đa dạng, độc đáo, mang bản sắc riêng của du lịch xứ Nghệ; đầu tư thỏa đáng cho công tác xúc tiến quảng bá du lịch; tăng cường liên kết du lịch với các địa phương lân cận cũng như với một số tỉnh trong nước, nâng cao nhận thức người dân trong việc bảo tồn các di tích lịch sử văn hóa, các truyền thống phong tục tốt đẹp... Tất cả nhằm hướng tới mục tiêu đưa du lịch miền Tây Nghệ An nói riêng và du lịch Nghệ An nói chung phát triển xứng tầm và hướng tới phát triển bền vững./.

Tài liệu tham khảo

1. Đậu Quang Vinh - Trần Thị Thủy (2015), *Phát triển du lịch cộng đồng Miền Tây Nghệ An*, Nxb Nghệ An.
2. Quyết định 2355/2013/QĐ-TTg về việc phê duyệt đề án phát triển kinh tế - xã hội miền Tây tỉnh Nghệ An đến năm 2020.
3. Việt Phương (2019), *Nghệ An đẩy nhanh tiến độ các dự án trọng điểm để thu hút khách du lịch*.
4. Website của Cục Thống kê Nghệ An <http://nghean.gov.vn/wps/portal/cucdongke>.
5. Website của Du lịch Nghệ An <http://ngheantourism.gov.vn>.
6. Website của Sở Kế hoạch và Đầu tư Nghệ An <http://khdt.nghean.gov.vn/>.
7. Website của Sở Văn hóa, Thể thao và Du lịch Nghệ An <http://nghean.gov.vn/wps/portal/sovhdttdl>.